

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Thomistæ ab Adversariis defensi, & vindicati ab errore Calvinii

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ARTICULUS I.

THOMISTÆ AB ADVERSARIIS DEFEN- si, & vindicati ab errore Calvini.

Aldis absque dubio nimirum privile-
giis (inquit S. Eucherius) qui
causam de adversarij asserit in-
strumentis. Speciosa victoria est,
contrariam partem cartulis suis,
velut propriis laqueis irretire, &
tephorum suorum vocibus confutare; & emulum
tristius vincere, ut pugnatorem tui argumenta tuis
proferat utilitatibus militare. Hoc unum ago to-
to primo articulo, ubi luce meridiana clariori-
bus testimonio, quæ ex integro, si quidem præ-
teriti syllabâ refero; demonstro egregiam Ad-
versariis in defendendis Thomistis navasse o-
peram; & optime de nostra Schola meritis, à
qua suspensionem omnem erroris & confen-
sionis cum Calvino & Janenio longè depule-
runt.

Sed cum inter præcipuos, qui in defensionem
Molinæ, & scientiæ cujus se patronum gloria-
tur, libridij sunt, primo loco reponi debeat li-
ber scientiæ mediæ defensæ, Tolosæ editus à R.
P. Francisco Annato, ubi & eloquentia & ingenii
solertia, & acumen contendunt (nam de veritate
non puto expectare à D. Augustini, & S. Thomæ
Discipulo laudem) is etiam præcipuus est liber,
quò validius hoc argumentum contra
Thomistas urgetur ex defensione & fœdere
cum sententia Calvini, quamvis (inquit) suspensio
judicij, more dubitantiis, expectando solutionem.

Idem argumentum cæteri, licet debilius, in-
torquent, adduntque cum Janenio confensio-
nem, quem in eadem cum Calvino verari navi,
quem Calvinum contrafactum, Calvini discipu-
lum, & compilatorem dicunt: quamvis etiam a-
liqui nuper, ut semper tempus novum aliquod
parunt, dicere caperint, Janensium à Calvino
remotissimum esse, forsitan ut vian sibi parent
ad aliquid gravius, & quod longo tempore &
arte eget, ut aliquando palam afferatur, solum
in Janenio gratiam per se efficacem damnatam
fuisse. Primo igitur loco, purgatos à P. Annato
Thomistas, & in tuto positos demonstro, nihil
quæ, eo iudice, Scholæ nostræ cum Calvino &
Janenio esse commune; & iis quæ libro Tolosæ
edito pro defensione scientiæ mediæ, fusè per
quadragesima tres paginas prosequitur, ex aliis,
quos postea contra Janenianos edidit, libris, re-
spondeo.

Disputatione igitur quartâ hujus libri quò
scientiam mediâ defendit, objicit Thomista-
rum doctrinam, societate & affinitate cum er-
rore Calvini & rigidiorum Calvinistarum con-
junctam & fœderatam esse nec nisi verbo tenuis, &
penes loquendi modum, discrepantem. Vtrosque ait
habere in definitionibus Tridentini quod deleri cu-
pant, Trivium Calvinistam, jure societatis,
Thomistarum patronum accessisse. Nullum
Thomistas inter & Calvinum discrimen re-
pertum, nec sibi ab extraneis, nec ab ipsis
Thomistis oblatum; licet repetitis interpellationibus,
opportuna & importuna voce expo-

stulaverit. Amelium & Molinæum ita ardentè
amplecti Thomistarum sententiam de prædefi-
nitione materialis peccati, ut diceret dum quæstio-
nem hanc tractant, in schola Didaci Alvarez, audivi se.
Illos quos Dominicus Soto audire solitus e-
rat in scholis, nimirum Thomistas, damnatos
fuisse in Tridentino. Modum defendendi liber-
tatem, quem Amelius accepit ab Alvare, pertine-
re ad Calvinismum, & consequenter non esse ad men-
tem Tridentini. Deniq; omnes ingenii nervos in-
tendit, omnem eloquentiæ artem, Rhetoricæ
tropos & figuras adhibet, nihilq; non movet, ut
accusationem verosimilem faciat. Sed nescio an
gravius an levis accusacionem Thomistæ ferre
debeant, cum eam postea libris, tum Romæ, tum
Parisiis editis, diligenter amoliantur.

Cum igitur aliud ratio temporum postularet
quod prius scripserat, emendavit in responsione
ad 17. Epistolam Ludovici Montaltii paginâ 61
& 62. Gratia efficax (inquit) duplici modo defendi
potest, quorum unus hereticus est, hereticis principiis
nixus, alter orthodoxus, sancitis autoritate Concilio-
rum principis suffultus. Primum sequitur Calvinus,
& ideo hereticus est. Catholici Doctores, Thomistæ,
Scotistæ, Sorbonistæ, Jesuitæ, de secundo consentiunt, &
propterea, variis licet concertationibus distracti, ta-
men in eadem & indivulsa communione Ecclesia per-
manent. Ergo ut explores, an Janenius defendenda
gratiæ efficacis professione sit immunis, illud indagand-
um, quo pacto illam defendat, tanquam Calvinus, an
tanquam Catholici Doctores?

Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab illa
nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, nisi il-
lam quæ dicitur à coactione. Cæterum ab ista gratia
necessitatem imponi, quæ potestatem auferat resistan-
di, quamdiu gratia perseverat. Catholici Doctores in-
ter se consentiunt, gratiam per se efficacem, ita rege-
re voluntatem, ut vim & potestatem resistendi ei non ad-
imat; ita at hæc duo inter se componantur, gratia
voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constitu-
ta, sufficiens non consentiendi potestas, nec dubitat quin
hic sit verus Tridentini Concilii sensus in istis verbis,
potest dissentire si velit.

Sed ne quid à me tentatum aut temeratum
esse, in referenda Adversarii sententia, Lector
existimet, placuit omnino eadem verba, quæ
Gallico idiomate scripsit, referre.

Il y a deux manieres de defendre la grace
efficace par elle-mesme, l'une qui est hereti-
que, & appuyée sur des principes heretiques
l'autre qui est orthodoxe, soutenue par des
principes établis par les Conciles. Calvin s'uit
la premiere, & en cela il est heretique. Les
Docteurs Catholiques, Thomistes, Scotistes,
Sorbonistes, Jesuites, sont d'accord de la se-
conde, & pour cela, non obstant leurs disputes
particulieres, ils demeurent, tous dans l'unité
de la Foy, & dans la Communion de l'Eglise.
Pour sçavoir donc si la Doctrine de Janenius
est à couvert par la profession qu'il fait de def-
fendre la grace efficace par elle-mesme, il faut

scavoir de quelle maniere il la deffend; sic est de la maniere de Calvin, ou de celle des Docteurs Catholiques.

Calvin deffend tellement la grace efficace par elle mesme, qu'il croit qu'elle ne laisse autre liberte que la liberte de contrainte, nous assu-jetissant au reste à la necessite d'agir, qui nous oste le pouvoir de resister, tandis que la grace persevere. Les Docteurs Catholiques sont d'accord, que la grace efficace par elle-mesme gouverne tellement nostre volonte, qu'elle nous laisse le pouvoir de resister, en forte que ces deux choses se trouvent ensemble, la grace dans la volonte, & dans la mesme volonte sous la grace efficace, un pouvoir suffisant pour s'empêcher d'y consentir. Et ils ne doutent point que ce ne soit le veritable sens de ces paroles du Concile de Trente, *potest dissentire, Bannez, & Molina, & tous les Docteurs Catholiques, qui ont les sentimens les plus éloignez, & les plus oppozes sur le fait de la grace, sont toutefois unis en ce point.*

Nihil melius in defensionem Thomistarum adversario dicendum supererat, etsi à Thomistis conductus fuisset, aut in eorum castra pugnaturus transisset.

Pergit adhuc libro quem Romæ edidit de libertate in octava, contra Apologiam Jansenii capite secundo, paragrapho quarto, ubi hæc habet omnino ad gustum & sensum Thomistarum, eorumque principiis planè consentanea: *inde processit error Jansenij (quem dicit eundem esse ac Calvinij) quod putaverit se eodem modo philosophari posse quò Thomistæ, cum tamen diversissima sint eorum principia. Nam Thomistæ cum vitricæ concupiscentia verbi gratiâ ponunt sufficientem gratiam ad resistendum, nec putant quidquam requiri in alterutro casu, quòd habeat rationem principij & virtutis activæ; & idèd dicere possunt simultatem esse potentia ad utrumlibet oppositorum immediate ac proximè; neque unquam sensum compositum & divisum sic explicuerunt, ut dicerent voluntatem posse unum in sensu composito, & in sensu diviso, hoc est successive, atque ex hypothesi quòd fiat mutatio in prærequisitis ad agendum. Nunquam Thomistæ ita sensum illum compositum & divisum explicuerunt. Et contra Commentatorem capite secundo, paragrapho primo, Quem invenient Janseniani inter Thomistas, qui concedat ita necessarium consensum, quem voluntas præbet motioni gratiæ, quandiu illa inhaeret, quomodo necessarius est amor beatificus, quandiu durat visio? Quem invenient qui dixerit, voluntatem divinam gratiâ prædeterminatam, cavere proximam ad dissentendum potentiam? Quem dabunt qui distinctionem sensus compositi & divisi sic interpretentur, ut sensus sit, voluntatem à Deo motam posse dissentire, quando illa motio abierit, & advenerit alia?*

Quæ hæcenus ex P. Annato summâ fide retulimus, univèrsim Divi Thomæ doctrinam ab erroribus Calvinij sejungunt: nunc ad singulas devenio, quibus controversia omnis constat, & quas non minori studio & curâ defendit. Nemo est qui Divi Thomæ vel Molinæ Scholam è limine salutaverit, qui nesciat præcipuè controversiam versari, an ulla sit in voluntate libertas indifferentiæ, præter indifferentiam judicii? Si nulla sit, nullum etiam inter Thomistarum & Hæreticorum, quos Tridentinum damnat, intercedit discrimen. Si secus, nulla consensio. Scripserat P. Annatus disputatione quarta, capite quarto paragrapho tertio, numero 111. li-

abri Tolosa editi pro defensione scientiæ mediæ (ubi libertatis Thomisticæ quibus voluit coloribus & lineamentis tabellam depinxit) hæc duo solum apud Thomistas reperisse, quæ ad rationem agentis liberi, & liberæ actionis requirunt, nimirum in intellectu indifferentiam judicii, & in voluntate immunitatem à coactione. Postquam (inquit) excusimus omnia ex Adversariorum sententiâ, nihil aliud invenimus, quàm esse Divi prædefinitionem absolutam, efficacem, infallibilem, ex qua sequitur actio voluntatis, seclusâ à coactione omni ac violentiâ, & suppositâ cognitionum mediocritate, &c. Quod idem sapius repetit, ut pene Lectorum fatiget: ex quo demum infert, quod totâ disputatione urget, Thomistas non differre à Calvinio, nisi verbo tenus, & in usu vocum, quia Calvinus utrumque admittit, & ex hac libertatis tabella, nihil prorùs delevit.

Verùm diligentius postea libertatem Thomisticam excussit, & in responzione ad 17. Mortalii, quam supra cum laude retulimus, contendit tertium aliquid reperiri, quod ad libertatem humanorum actuum, præter indifferentiam judicii, & immunitatem à coactione, Thomistæ requirunt, scilicet indifferentiam actualem, seu dissentienti potentiam; ex quo supra intulit, nihil esse Thomistis cum Calvinio commercii. Sic igitur habet: *Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab illa nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, nisi eam que dicitur à coactione; cæterum ab ista gratiâ necessitatem imponi, que potestatem auferat resistendi, quandiu gratia perseverat. Catholici Doctores, Thomistæ, Scotistæ, Sorbonistæ, Jesuitæ inter se consentiunt, gratiam per se efficacem ita regere voluntatem, ut vim & potestatem resistendi non admittat.*

Tertium item illud quod ad libertatis naturam pertinet, & Thomistæ exigunt, quod forsitan dum eorum sententiâ in libro de scientiâ mediâ excuteret, properantem laruerat, reperit in libro cui titulus, *Augustinus ita Baianis vindicatus*, lib. 7. in præfatione: *Ad errorem (inquit) impunitum Baiani olim damnatum in Massiliensibus, quòd non admittatur auxilium gratiæ ita efficace, ut indifferentiam libertatis absorbeat, impositaque consentiendi necessitate, proximam dissentiendi potentiam consumat; eoque sensu gratiam indifferentem negant: quasi Massiliensium inter & Calvinij sententiâ, nullum esset medium in quo Catholicis consentire liceret. Nam quòd diversa sit hæc sententiâ à doctrinâ Thomistarum, ex eo patet, quia Thomistæ gratiam, quantumvis prædeterminantem, cum indifferentiâ voluntatis, & dissentiendi potentia componunt. Et libro de libertate in coacta, loco jam semel relato: *Quem Janseniani invenient inter Thomistas, qui dixerit voluntatem divinam gratiâ prædeterminatam, cavere proximam ad dissentiendum potentiam? Item libro cui titulum præfixit, informatio de quinque propositionibus, Parisiis edito anno 1653. dum explicat tertiam propositionem ab Innocentio X. damnatam, Alvarez & Gonzalem, aliosque Thomistas in testes vocat, ut probet ab univèrsa D. Thomæ Schola, libertati afferri proximam & expeditam potentiam ad operandum vel non operandum, quæ ad naturam libertatis pertineat, & quæ ejus definitio constet. Quæ ergo fide & sinceritate dixerat in libro de scientiâ mediâ, Thomistas duo tantum ad libertatem requirere, nimirum in intellectu indifferentiam judicii, & immunitatem à coactione in voluntate?**

Præter ea quæ hæcenus, impugnatore P. Anno 9 nato

nato, argumenta objecta sunt, eoque defensore A
soluta, & quæ inter argumenta à priori, qualia
Adversariis suppetunt, reponere licet, urget e-
tiam Canonem Concilii Tridentini, & conten-
dit Thomistas, non solum cum Evangelicis, quo
nomine Calvinistas designat, communem esse
sententiam, sed utrosque etiam habere in desin-
tentionibus Tridentini quod de se cupiant. Cu-
jus rei iudicem facit Theophilum Brachetum,
vulgo Milletterium. Sed eam accusationem i-
dem auctor depellit, eadem responsione ad E-
pistolam Montalcii, quæ Thomistis nihil timen-
dum allerit à fulminibus & anathematismis Tri-
dentini; cum modus defendendi gratiam per se
efficacem, quem docent, orthodoxis sit, & sanctis
sanctitate Conciliorum principis suffulsi.

Utinam à signo & apostolorum argumentum
quod disputatio sapienter citatà libri pro defen-
sione scientiæ mediæ urget, iudicio Amelii rigi-
dioris Calvinista necitur; quem inter & Alua-
rez ita convenire putat, ut in huius Theologi
libro hæreticus audivisse videatur. Ex quo in-
ferendum quem habet Alvarez explicandi li-
bertatem (quod scilicet liberum arbitrium ita
moveri dicitur, ut Deo moventi dissentire pos-
set) cum Amelio inter Calvinistas rigidiori com-
munis sit, pertinere ad Calvinismum, & subinde
Canonem Concilii Tridentini repugnare, quod nul-
liquam Catholicorum dubium fuit hæreticos
perit, cum eo fulmine se feriri ipsi hæretici sen-
tiant.

Hoc argumentum abundè satis infra diluam,
sed hoc in antecessum repono, etiam suo Autho-
ri debilissimum visum fuisse. & libro 4. contra
Barnos capite 8. §. 7. numero 4. quod in libro
de scientiæ mediæ scripserat, retractasse: *Luthe-
rus inquit & Calvinus, & eorum sequaces, ideo sunt
hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium,
quæ populat Tridentinum, nempe quod exercitum
à Deo per gratiam efficacem, possit nihilominus dissen-
sire. Et infra: Consequens ergo est, ut dicamus proxi-
mum dissentendi potentiam; & à Tridentino sanc-
tam, & ab hæreticis hæreticè negatam. Ergo conse-
quens etiam est, modum explicandi libertatem,
& gratiam per se efficacem Aluaris, minimè ad
Calvinismum pertinere, quem si Angelus secu-
tus est, optandum foret perinde cætera à viris
Catholicis accepisse, quorum ductu ad Eccle-
siam suam revocatus fuisset. Imò hac unâ dissen-
tendi potentia, quam voluntas sub motione
gratiæ quamlibet efficacis servat, Catholicis à
Calvinistis feceruntur, quantum ab errore ve-
ritatis distat: quod citatus Auctor observat, tum
locis quæ supra retulimus, tum in exercitatione
Theologica in librum de libertate Dei & crea-
turæ, quam Cadurci edidit anno 1632. sub Eu-
genii Philadelphi nomine, pagina 64. editionis
Parisiensis, ubi sic ait: Cum Thomistæ hac unâ lineâ
quod scilicet prædeterminatione physica non au-
ferat potentiam dissentendi hæc tamen sua doctrina
fama & Calviniana confinia inconfusa servarint, cre-
dibile admodum est, hunc Authorem (scilicet Guil-
lelmum Gibisium, in quem toto hoc opusculo
invehitur) servummodi lineam prætergressum, in alieno
& Catholico fundo laborare.*

Sapè quæ ultimo loco retulimus, ejusmodi
sunt, ut ægè possint cum superioribus concilia-
ri. Qui enim fieri potest Thomistas, hac unâ lineâ
(potentiâ scilicet dissentendi) sua cum hæreticis
confinia inconfusa servasse; & tamen modum expli-
candi libertatem ab Aluare tradidit (quo ni-

mirum liberum arbitrium ita moveri dicitur, ut
Deo moventi dissentire possit) ad Calvinismum
pertinere, & inter Thomistas & Calvinum, in
ea præcisè quaestione, quâ petitur, si ne aliquis
liberi arbitrii usus, nullum repertum esse discrimen,
nisi verbo tenus, eadem amborum existente sen-
tentia? Hoc saltem Adversarii ex frequentibus
cum Jansenianis concertationibus commodum
reportarunt, ut tandem Thomistarum senten-
tiam minimè libertatem lacerare probè intel-
lexerint, ut Dionysius Raymundus i. p. capite 4.
articulo 9. egregiè annotavit, his verbis: *Usant
que le Livre de Jansenius au bien ouvert les yeux aux
Jesuites, puis que depuis qu'il a paru, ils ont bien com-
pris comment la Doctrine des Thomistes, touchant la
predetermination physique, ne raynoit pas la liberté,
& estoit differente de celle de Calvin. Necessè est
frequentem libri Jansenii lectionem Jesuitis o-
culos aperuisse, cum ex eo tempore quò prodiit,
rectè perceperint, quantum Thomistarum do-
ctrina ab errore Calvini differret, eâ parte, quæ
ad prædeterminationem physicam spectat, nec
destrueret libertatem.*

Omitto plura ejusmodi quæ pro eodem argu-
mento promptum esset congerere: ex his enim
quæ hæcenus expendimus, satis constat intelli-
geri quod mihi præbandum assumpseram, Tho-
mistas ab Adversariis defensos, & à omni hæ-
resis & erroris, nedum labe, sed & suspitione res-
deris & consensionis cum Calvino, rursus purga-
tos. Sed ne causam prodam quam defendendam
incepti, intra inculpata tutela metas, eaq; mo-
destiâ & moderatione animi, quâ inter se Theo-
logos disputare convenit, & eâ lege naturæ infi-
râ, quæ utrique parti in bello, æquo jure viven-
dum jubet, & ne alteri neger quod sibi quisque
permitterit, non dissimulabo, & facile Lector ipse
consentiet, gravissimam superere Thomistas
expostulandi causam, quod toties contra pro-
prium mentem, dicta, scriptaque, ab Adversariis
Calvinismus improperetur, à quo remotissimos
esse milles scripserint. Et erit sanè major, si or-
dinem quò hæc omnia à R. P. Annato scripta, re-
tractata, iterumq; confirmata sunt, observemus.

Cadurci scripsit anno 1632. sub nomine Eu-
genii Philadelphi, contra Guilelmum Gibisium,
Congregationis Oratorii Presbyterum, eoque libro
Thomistas inquit hæc constitutâ lineâ potentia
dissentendi gratia efficaci, sue doctrina & Cal-
viniana confinia inconfusa servasse. Post Tolosam
petiit, & libro edito anno 1645. nihil ea mora-
tus quæ Cadurci scripserat, contendit Thomistas
inter & Calvinum nullum adhuc discrimen re-
pertum, nec sibi ab extraneis, nec ab ipsis Tho-
mistis oblatum; licet repetitis interpellationi-
bus, opportunâ & importunâ voce expostularit.

Verum quod tantâ alleveratione scripserat,
cum aliud ratio temporis & causâ privata postu-
larer, visus est sapienter retractasse, tum Roma, tum
Parisiis, pluribus libris editis contra Jansenianos
ut nihil ultra nobis optandum esset, post publi-
cam & iteratam, in duplici orbis theatro retra-
ctationem, præter dictorum equitantiâ. Sed
iterum Parisiis anno 1662. alteram libri Tolosæ
editi editionem adornavit, & ne quidem ex-
punctâ lineâ, aut immutatâ syllabâ, iterum ex-
clamat: *Nonne iusta est defensorum scientiæ me-
diæ petitio, qui post tam longam tot annorum alter-
cationem adhuc quaerunt, quæ sit reipsa differentia
inter Adversariorum & Calvinii doctrinam, in ea
præcisè dubitatione, quæ petitur, si ne aut non sit in
homi-*

et in Bibli
thea

pag. 17.

14

15

homine liberi arbitrii usus aliquis? Et tamen nuper libro contra Jansenianos Gallico idiomate scripto, cui titulus, *la conduite de l'Eglise*, inter Thomistas & Calvinistas, quibus totâ tertiâ parte Jansenium adjungit, decem & octo discrimina observat, & diligenter probat.

16 Relinquo cæteris ut de hac scribendi ratione, quam pene in re litteraria & Theologica, id est gravissima, ludum dixeris, quid liceat, aut quod res ipsâ postula verit, statuam; neminem sanè existimo, quamlibet suis partibus additum, quin fateatur, gravissimam esse expostulandi causam, si qua unquam contigit, tam diu Theologorum vulgus, in re tanti momenti illud: nam eruditorum hominum, qui res suis momentis metiuntur, & æquâ lance librant, neminem arbitror, qui non ægrè ferat, Thomistis injuri Calvinismi notam, ab his à quibus sæpius purgati & vindicati sunt.

Dixerat quidam è nostris acuti & festivi ingenii, esse quoddam *Adversary* fortuna gratulemur, cum nostra nedum sortis, sed & fidei arbitria fuerit. Dum Tolose privatus in nos acueret *Aylum*, eo iudice, eramus filij tenebrarum, heretici, Calvinista. Cum vero Regi in urbem & aulam attigit, ejus fortunam secuta est fides nostra, nec minimum mutata sententiâ, effecti sumus ex hereticis, & filij tenebrarum, filij lucis, Catholici, Orthodoxi, non merito aut mutatione nostrâ, qua nulla fuit, imo nec gratiâ Christi, sed Anni. Et enim gratia Christi fidem non largitur, nisi cogitantibus & volentibus; huius vero, nos Fideles ex Novatoribus, non volentes, imò nec cogitantes, effecit.

17 Ego sanè ejusmodi salibus, qui de viro erudito & Religioso, non nihil fortè convitii & injuria reliperent, non mihi uti permitto. Sed ut veris agam, dissimulare non possum, quin id mihi semper gravissimum fuerit, eam scholam hæresis aculari ab his qui probè sciunt, & quod infra demonstrabo, nullam esse in orbe ab erroribus Calvinii & Pelagii remotiorem. Belli ut video leges servantur in hoc litterario certamine, cum omni armorum genere, nec solâ argumentorum vi, sed & qualibet arte pugnetur; quamvis non dubitem, alias postulare leges hoc belli genus, quò sola veritas quaeritur.

ARTICULUS II.

Pulsanti Adversario aperiunt Thomista, & designant perita discrimina.

18 Lutherus & Calvinus duo præcipua antiqui draconis capita, in re varias quibus religionem omnem & fidem evertere conati sunt controversias, hanc etiam quâ liberum hominis arbitrium extinguerent, procellam excitarunt; & ut olim D. Augustini temporibus, Adrumetini Monachi, quos variis à se libris editis, gratiâ necessitatem & efficacissimas ejus vires, ut admitterent, Augustinus coegerat; in hoc demum extremum decimarunt, ut negarent liberum hominis arbitrium posse cum efficaci gratia consistere, quos Augustinus præclarissimo illo libro de gratia & libero arbitrio convicit, & ad fidem à qua errore, non animo deslexerant, revocavit. Ita Novatores, quos aut inficitia, aut malitia, & rerum novandarum cupido adeo tranversos egit, ut invidiam gratiâ necessitatem cum flexibili voluntatis libertate componere, aut non va-

lerent, aut non vellent; in idem extremum precipites acti sunt, ut dixerim efficaciam gratiæ esse libertatis excidium. Pronuntiat Christus (inquit Calvinus) efficacem esse Spiritus sancti gratiam, quâ trahuntur ut necessario credant. Nihil propterea vertitur tota liberi arbitrii potestas, quam sibi sumunt Papista. Et in libro contra Pighium: ita efficaciter formari voluntatem nostram constituo, ut Spiritus sancti ductum sequatur necessarium.

Verum non omnem voluntatis libertatem Calvinus sustulit, aliquam etiam libens admisit, & ad suæ religionis fidem necessariam existimavit. Sustulit eam quam vocat indifferentiam libertatem, & quæ determinationem ad unum per modum naturæ excludit; eam vero libertatem quâ voluntas sponte agit suâ, live spontaneitatem, quæ solam immunitatem à violentiâ & coactione importat; eam, inquam, in voluntate mota & excitata per gratiam efficacem, & admittit & populavit. Nam in Antidoto ad canonem 5. sessionis 5. hæc scribit: Quid ergo sibi vult Augustinus, cum de libertate voluntatis loquitur, nempe quod toties reperit, non cogi homines invidiâ Dei gratiâ, sed voluntarios regi, ut sponte pareant ac sequantur. Et libro 2. in Pighium, editionis tertie Genevensis. Si coactionis (inquit) opponitur libertas, liberam esse arbitrium, & fatetur, & constanter assero, ac pro heretico habeo, si quis secus sentiat: si inquam sensu liberum vocetur, quò non cogatur, aut violenter trahatur, sed sponte trahatur suâ, nihil miror. Non negat ergo Calvinus in nobis rationem voluntarii seu spontanei, sub tractu & motione efficaci divinæ gratiæ, sed tantum indifferentiam actualem, seu absolutam dissentendi ac resistendi potentiam. Hanc enim non solum respicere, sed detestari etiam se dicit in responsione ad primum articulum de occulta Dei providentia, ubi hæc scribit: Quod de absoluta potestate negantur Scholastici, non solum repudio, sed etiam detestor. Unde Joannes Scarphius, famosus Calvinista, hanc esse totius Calvinisticæ sectæ opinionem, ac præcipuum controversiæ punctum, quo in materia de gratiâ & libero arbitrio Calvinista differunt à Pontificiis, contendit in libello cui titulus est, *Tractatus de misero hominis statu post peccatum*. Nam libro 2. de libero arbitrio capite 1 sic ait: Differimus à Pontificiis. Illi ad liberum arbitrium constituendum aiunt requiri non tantum libertatem à coactione, sed etiam à necessitate. Nos vero dicimus, necessitatem in agendo, liberum arbitrium non tollere. Et capite tertio. Status controversiæ inter nos & Pontificios est, si ne homo post lapsum verè liberi arbitrii in iis rebus quæ pertinent ad salutem, & quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, à Deo adiutus, ita valeat operari, ut possit non operari? Affirmativam partem teneant Bellarminus &

Concilium Tridentinum sessione sexta canone quarta, &c. Nos vero dicimus in homine post lapsum, Deum ita efficaciter agere, & voluntatem sedere, ut hominæ voluntas, Deum conversionem hominis volentem & operantem non sequi non possit, licet non coactè, sed sponte sequatur.

Idem videre est apud Molinæum in anatomicis Arminianismi, ubi indifferentiâ liberæ voluntatis agnoscit in actionibus civilibus, item in honestis honestate civili, atque etiam in observatione Ecclesiastica disciplina: in actionibus verò malis & in his bonis quæ ad vitam pertinent æternam, libertatem arbitrii eatenus salvat, quòd homines, esto necessarii agant, agunt tamen cum ratione & ju-